



*Partizani ubiše i baciše
u hladnu Neretvu sedam
franjevačkih mučenika,
a među njima i fra Nenada*

fra **Nenad** **PEHAR**

35 godina

profesor u gimnaziji u Širokom Brijegu
Franjevačka hercegovačka provincija - Mostar

Rođen je 7. svibnja 1910. u Stubici kod Ljubuškog, od oca Frane i majke Mande, rođ. Dugandžić. Pučku školu završava u Trebižatu, franjevačku klasičnu gimnaziju na Širokom Brijegu, bogosloviju u Mostaru, a Filozofski fakultet u Zagrebu, gdje je diplomirao 1943. godine. Franjevački habit obukao je 1930. godine. Za svećenika je zaređen 1936. u Kotoru. Jedno vrijeme služio je kao kapelan i kateheta u Konjicu, zatim od 1939. do 1943. studira filozofiju u Zagrebu, a od 1943. do 1945. je profesor u Širokom Brijegu.

Partizani su ga ubili s grupom franjevaca 14. veljače 1945. i bacili u Neretvu kod Mostara.

Mučenik fra Nenad Pehar (Venancije - Josip) bavio se i pisanjem. Bio je priznati pjesnik. Ovdje donosimo dijelove vrlo zanimljivoga i važnoga članka iz *Katoličkog tjednika* (1943.), pod naslovom *Salva nos, Domine, perimus*, što na latinskom znači *Spasi nas Gospodine, izgibosmo*, a koji je napisao fra Nenad Pehar:

Obzirom na neprocjenjive gubitke moralnih zasada u svijetu, a još više obzirom na to, da se ti gubici u vrtlogu preosjetljivog materijalnog uništavanja zbivaju tiho i manje zapaženo, potrebno je danas, da se sve najplemenitije sposobnosti ljudskoga duba stave u službu općega mira među ljudima. Ne manjka pobornika za pobjedu mira, koji neumorno ulažu sve svoje sile za ovaj uzvišeni cilj. Bore se kao učenici u olujnoj noći na jezeru. Ali je došao čas - nakon toliko propalih pokušaja ljudske mudrosti i moći - da gotovo strašivim vapajem budimo Gospodina, da On ukloni opasnost, u kojoj se nalazimo, niti možemo sami naći izlaz iz nje. - Salva nos, Domine, perimus! - Sva naša ljudska nastojanja bila su do sada uzaludna.

A što tek da kažemo o onim tako osjetljivim vezama krvi, vezama zajedničke prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, koje ujedinjuju domovinsku zajednicu?!

Naša domovina nije pošteđena niti od jednoga zla, koje su sa sobom donijeli ratni događaji. Ne trebamo

skrivati svoju zabrinutost nad svim poznatim i nepoznatim žrtvama, koje smo već prinijeli. S posebnom brigom trebamo gledati na žrtve moralnoga reda: na ono razoreno djelovanje u dušama naših najboljih narodnih snaga - muževa i mladića - koje predstavljaju budućnost naroda i domovine. Ubijanje savjesti - a tomu su svi neposredno izvrgnuti na teškome putu nemilosrdne borbe - neusporedivo je sudbonosnije od ubijanja života.

Ako smo dužni moliti za sreću cijele ljudske zajednice, onda smo još više dužni da to činimo za onu užu, narodnu zajednicu, čiji smo članovi... Stoga treba svakom prigodom neumorno poticati na privatnu i zajedničku molitvu za očuvanje vjere i osjećaja za moralne zakone u srcima onih, koji su u najvećoj opasnosti, da to izgube, a to su oni, koji se muče u naporima teških i opasnih borba. Trebamo moliti i poticati na molitvu za smirenje i sretnu budućnost cijeloga naroda i domovine. To nam nalaže ne samo svijest međusobne odgovornosti, nego i tradicija brvatske prošlosti, koja nosi takvo vjersko obilježje, da je bez toga obilježja ne možemo ni zamisliti.

Ne bi li bilo najidealnije, možda i neophodno potrebno, da se, po uzoru sveopće molitve za mir, poduzmu posebne javne molitve za sretnu budućnost brvatskoga naroda? Čini se da bi ovakav potpvat

probudio najplemenitije osjećaje u srcima pojedinaca i bio jako dobra protuteža opasnomu djelovanju ratnih moralnih zala.

Donosimo izjavu Stjepana Pehara, rodaka pokojnoga fra Nenada Pehara:

Pok. fra Nenad je s Vasiljem fra Grgom, Jozom fra Bencunom i s još nekoliko svećenika ubijen u Mostaru (Čekrk) i bačeni su u Neretvu. Kasnije se pričalo da je to bila Dalmatinska brigada...

Dr. fra Bazilije Pandžić u *Glasi Koncila* opisuje smrt grupe franjevacu, među kojima je bio i fra Nenad Pehar. Taj smo tekst u cijelosti objavili kod fra Kažimira Bebeke, pa ovdje ponavljamo samo dio toga teksta. U tekstu se spominje stanoviti Brane Popadić, viši oficir, koji je, kako je iz teksta vidljivo, bio glavni i odgovorni u ovom krvničkom činu ubojstva nedužnih fratara:

Popadić je naredio franjevcima samostana da se skupe svi u jednu sobu. Na poziv zvona došli su svi. Popadić ih je ispitiivao i popisivao. Na koncu je naredio da čekaju u onoj sobi njegov povratak i izišao je iz samostana.

Vratio se nakon sat vremena. Prozvao je sedmoricu od nazočnih franjevaca i odveo ih sa sobom. To su bili: dr. fra Leo Petrović, generalni vikar biskupije, provincijal hercegovačkih franjevaca i povjesničar, fra Grgo Vasilj, guardijan mostarskog franjevačkog samostana, fra Jozo Bencun, isluženi župnik, fra Bruno Smoljan, guardijan na Humcu, fra Kažimir Bebek, župnik u Pločama, fra Rafo Prusina, bivši župnik i fra Nenad Pehar, profesor na Širokom Brijegu i priznati pjesnik. Na izlazu iz

samostana Popadić je dao povezati žicom odvedene franjevce i vodio ih prema izlazu iz grada. Na mjestu koga Mostarci zovu Čekrk ubijeno je svih sedam i bačeno u Neretvu.

Tako je završio i ovaj mladi profesor, pisac i pjesnik fra Nenad Pehar, a Neretva je dobila svoje mučenike. Mučenici s Neretve! Jesu li naše hrvatske rijeke o kojima pjevamo i u našoj himni zaista postale masovne grobnice nedužnih Hrvata?! Tako pokraj Drinskih mučenica imamo i mučenike s Neretve! Što tek reći o Dravi, a pogotovo Savi za koju župnik iz Davora 1950. reče:

Za vrijeme NDH pokoji bi leš plutao Savom, a ljudi bi tzašli na obalu Save, križali se i plakali. Ali, poslije 15. svibnja 1945. Sava se crnila od leševa zarobljene brvatske vojske, ali nitko nije smto tzaći, gledati i moliti se - noć bi ga progutala!

Naš mladi mučenik fra Nenad Pehar bio je čovjek od pera, kako smo to napomenuli na početku. Pisao je zapažene članke u ondašnjem tisku, a pisao je i pjesme. S perom u ruci borio se za slavu Božju i moralnu obnovu svojega hrvatskog naroda. Međutim, fratar s perom u ruci bio je za komuniste opasniji "klasni neprijatelj", nego fratar s puškom u ruci, iako takvih nije bilo nigdje osim u komunističkim klevetama. Zato su komunisti likvidirali mladog pjesnika, pisca i fratara - Nenada Pehara.

Iz njegove bogate pisane ostavštine, zahvaljujući susretljivosti našega poznatog povjesničara prof. dr. fra Andrije Nikića, na kraju donosimo i jednu njegovu pjesmu iz 1938. godine.

Dijete pred raspelom (Veliki petak)

Akordi zadnji naše tužne pjesme
Zamiru negdje pod svodovima hrama...

Mir. . .

A misterij svečanoga časa
Pojačava još večernja polutama.

Položeni križ na podnožju oltara.
Drhtavi plamičci osvjetljujuć prave
U lijepom skladu od zlata oreol
Kristu oko trnjem okrunjene glave.

Tiho,
Bez riječi,
Suzdržana daha,
Ganute duše, pune povjerenja,
Pobožni ljudi prilaze na poklon:
Jedan
Pa drugi,
I tako po redu
Povorka duga lagano se mijenja.

A dijete jedno
Preću zov svoje začudene mame,
Što osta negdje u redovima zadnjim,

Dok narod još je ulazio s vana,
Došlo je samo do pred oltar:

Gleda. . .

A onda kleče
(Dok su drugi stali)

Ispred raspela
I sagibljuć se nad njim
Djetinje usne ostaviše cjelov,

Nevin

I iskren

Na znakovima rana.

Ne sluti ono, kako u tom času
Pritajen drhtaj osjeti srce svako
A uzdah topli isprati jednu želju.

Ne vidje:

Prvi, što bješe u redu,
Nesvjesno malko uzmaoše. . .

A zatim na poklon stupiše polako.

Sad jedan pogled okolo
I smiješak:

Bezazlen,

Nevin,

Tražio nekog

I ustavi se u sredini hrama:

Jedna je ruka mahala u susret:

To se žurno primicala mama.

("Stopama otaca", *Almanah hercegovačke franjevačke omladine*..., god. 5, 1938, str. 168-169.)

Izvori i literatura:

Nikić, dr. fra Andrija, *Hercegovački franjevački mučenici*, Mostar, 1992., str. 173-174.

Nikić, dr. fra Andrija, *Hrvatske žrtve rata u Hercegovini*, Mostar, 1995., str. 31.

Pandžić, dr. fra Bazilije, "U spomen na mostarske mučenike", *Glas Koncila*, 10. 2. 1991., str. 18.

Pismo Stjepana Pehara, 24. 3. 1993.